

A nemzetközi rendőri együttműködés kezdetei

The beginnings of international police cooperation

Sallai János

Prof. Dr. tanszékvezető, egyetemi tanár, rendőr ezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
sallai.janos@uni-nke.hu

Borszéki Judit

Dr. PhD, adjunktus
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
borszeki.judit@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja a nemzetközi rendőri együttműködés kezdeti folyamatának bemutatása, különös tekintettel az Európában és a magyar részvétellel lezajlott eseményekre.

Módszertan: A publikáció több aspektusból közelíti meg a címben megjelölt témát. A korszak magyar rendőri folyóirataiban megjelent beszámolóinak és a rendészettudomány jeles kortárs képviselőinek tudósításait feldolgozva ismerteti a nemzetközi rendőri együttműködés 1869 és 1938 között zajlott eseményeit, majd ezeket összeveti azzal az értékeléssel, amelyet a témával foglalkozó 21. századi angol nyelvű tanulmányok fogalmaznak meg a korról. Végül részletezi a finn-magyar rendőri kooperáció történetét a II. világháborút megelőző időszakban, amely jól példázza az akkori magyar rendőrség baráti országokkal folytatott kétoldalú együttműködési törekvéseit.

Megállapítások: Míg a korabeli beszámolók – érthető módon – az eseményekre és azok közvetlen okaira koncentrálnak, addig a 21. századi elemzések már – nagyobb rálátással – a nemzetközi együttműködést szükségessé és lehetővé tevő, illetve az annak kiteljesedését gátló szakmai, történelmi és politikai tényezőkre is rámutatnak.

Érték: Valamennyi forrás megegyezik abban a – napjainkban is vitathatatlan – következtetésben, hogy a történelmi-technikai fejlődés egy bizonyos pontján a határokon átnyúló bűnözés globális megjelenése, az elkövetési módszerek megváltozása szükségszerűvé teszi a rendőrségek (a tapasztalat- és információcserét, a megfelelő szervezetek létrehozását is magában foglaló) nemzetközi együttműködésének megszervezését.

Kulcsszavak: rendészet, nemzetközi bűnözés, nemzetközi együttműködés, Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Bizottság, kétoldalú kapcsolatok

Abstract

Aim: The aim of the study is to present the initial process of international police cooperation, with particular reference to the events that took place in Europe and with Hungarian participation.

Methodology: The paper approaches the subject indicated in the title from several aspects. It describes the events of international police cooperation between 1869 and 1938 by examining reports published in Hungarian police journals of the period, including the accounts of prominent contemporary representatives of police sciences, and compares them with the assessment of the period in 21st century written on the subject in English. Finally, it details the history of Finnish-Hungarian police cooperation in the period before the World War II., which is a good example of the efforts made by the then Hungarian police to establish bilateral co-operation with friendly countries.

Findings: While contemporary accounts understandably focus on the events and their immediate causes, 21st century analyses have a historical perspective of the professional, historical and political factors that made international cooperation necessary and possible and of those that hindered its development.

Value: All the sources agree on the conclusion – also undisputed today – that at a certain point of historical-technical development, the global emergence of cross-border crime and the changes in the *modi operandi* make it necessary to implement international cooperation among police forces (including the exchange of experience and intelligence and the establishment of the appropriate organisations).

Keywords: law enforcement, international crime, international cooperation, International Criminal Police Commission, bilateral relations.

Bevezetés

A nemzetközi rendőri együttműködés történetével számos hazai és külföldi kutató foglalkozott már, azonban az ebben való magyar részvétel számos aspektusa ez idáig feltáratlan maradt. Az alábbiakban nyomon követhetjük a nemzetközi bűnözés elleni harc első lépéseit, és azt, hogy ezekről miként számoltak be a korabeli magyar rendőri folyóiratok, majd megismerkedhetünk napjaink néhány külföldi kutatójának a korszakról adott értékelésével. Magyarország kétoldalú rendészeti kapcsolatainak alakulása a két világháború között, ezen belül a finn-magyar rendőri együttműködés ugyancsak feltáratlan terület, ezt ismerteti az utolsó fejezet.

A nemzetközi rendőri együttműködés kezdetei a magyar rendészeti folyóiratok beszámolóinak tükrében

A középkorban a korszerű utazó eszközök és utak hiánya, a feudalizmus sajátosságai csak nagyon kevés embernek tették lehetővé az utazást. Gazdagok, kereskedők, diplomaták, felfedezők, nagy utazók számára nyílt csak lehetőség az országhatárok átlépésére, nagyobb távolságokra történő utazásra. Az ipari forradalmak révén mindez megváltozott. Előbb makadám, majd jó minőségű utakat építettek, ahol posta- és magánkocsikon vált nagyobb számban elérhetővé az utazás, majd a vasutak, gőzhajók által tömegesen elkezdtek utazni emberek. A nagyobb ipartelepek létrejöttével az emberek a városokba özönltek, illetve a felfedezések révén a jobb megélhetés reményében – főleg Európából – emberek milliói vándoroltak új helyszínekre.

A fentiekkel párhuzamosan az egyszerű útonállók és piacokon elszaporodott tolvajok, rablók kora lejárt, és helyette a nagyobb haszon reményében, illetve a felelősségre vonás alól való kibúvás miatt a nemzetközi bűnözés teret nyert Európában és a világon egyaránt. Így például már az első rendészeti folyóiratunk, a *Közbiztonság* 1869-es első számaiban közölt külföldi hírekből tudhatjuk, hogy Bécsben egy „oláhországi” (romániai) férfi, aki bárónak adta ki magát, több fiatal lányt csábított el kéjvágynak kielégítésére, de Bécsben a rendőrhatalóságok letartóztatták (*Közbiztonság*, 1869). A papíralapú pénzek, értékpapírok, részvények, kötvények nemzetköziesedése nagy lehetőséget kínált a csalók, hamisítók számára, akik kihasználták, hogy az ipari forradalom hajnalán hiányoztak a centrális állami bűnüldöző szervek és a gyors híradás. A bűnözőknek nagy lehetőséget nyújtott a londoni tőzsde, a nemzetközileg ismert fürdőhelyek, látványos turisztikai célpontok, játéktérmekek, amelyek vonzották a gazdagokat, akiket csalás vagy erőszakos rablás révén meg szabadíthattak vagyonuktól, és az adott országból az elrabolt értékekkel továbbállhattak. A megszerzett értékeket a nemzetközi bűnözőknek minél hamarabb értékesíteniük kellett, mert tárolásuk a lebukás kockázatát erősítette. A nemzetközi bűnözői körökben nagy kvalifikáltságot igényelt a pénzhamisítás és annak értékesítése. *„A nagyobb szabású pénzhamisítás ma már majdnem kivétel nélkül csakis nemzetközi úton boldogul. Az államok ugyanis, éppen a hamisítások lehetetlenné tétele végett, a legtökéletesebb művészetet fejtik ki úgy a papír- mint az ércpénz előállításánál. Ennek a pénznek tökéletes utánzása tehát csakis megfelelő szakértő bevonásával lehetséges. Az ilyen szakértőnek a belföldön való megnyerése és a bűnös szándékkal való megismertetése nemcsak nehézséggel, de veszedelmes kockázattal is jár. Azért a nagyobb szabású pénzhamisítók a következő módon járnak el. A hamisító különböző fővárosokba utazik és mindenütt a szükséges lemeznek csak egy*

bizonyos részét, így pl. egyik helyen a pénz egyik alakját, a másik helyen a széljegyzetet stb. rendeli meg” (Közbiztonság, 1911). A leírásból jó kivehető, hogy a hamis pénz gyártását nemzetközi viszonyok között jól megszervezett, felkészült bűnözők végezték, akikre nagyon nehéz volt lecsapni, ha az egyes államok bűnüldözői csak magányosan végezték a felderítő munkát.

A hamis pénz gyártása és forgalmazása mellett nagy kihívást jelentettek a közérkölcsoket érintő, sértő cselekmények, eszközök, amelyek a nemzetközi kereskedelemben és szórakoztató iparban uralkodtak el az ipari forradalmak „melléktermékeként”. Ezek a pornografikus jellegű irodalmak, nyomtatványok, illetve az „ősi” mesterség nemzetköziesedése, azaz a nemzetközi prostitúció, amelynek egyik virágzó szolgáltatása a nemzetközi leánykereskedelem volt. Így például a 19. század végén Magyarországon, magyar napilapokban, leánykereskedelmet álcázva, hirdetés útján kerestek fiatal pincérnőket Bajorországba. A kivándorlás, munkaerő-áramlás árnyoldalairól készített Belügyminisztériumi jelentés szerint a magyar lányok főleg Észak-Németországba kértek útlevelet pincérnőként való foglalkoztatáshoz, de sokan közülük a prostitúció áldozataivá váltak. A jelentés szerint a fehérrabszolga-kereskedelem Magyarországon gazdag területtel rendelkezik, amelyre rányomja még a bélyegét, hogy a magyar lányok¹ kedveltek Európában. Ezért a belügyminiszter szerint meg kellett védeni őket, mert sokuk áldozatul eshetett, és esett is a nyugat-európai piacon. Európában a „*leánykereskedelem kiviteli piacai gyanánt ez idő szerint legfőképpen Ausztria lengyel területe, valamint Oroszország jöhetnek tekintetbe. Különösen Oroszországban, ahol legfőképpen a zsidó lakosság annyi üldözésnek van kitéve és különben is olyan nyomorúságos gazdasági és kulturális viszonyok között élnek, a leánykereskedők ügynökeinek mindenkor alkalmas talaj kínálkozik bűnös üzelveik végrehajtására. Az áldozatok nem ritkán házasság ígéretével csábítatnak el. Sok esetben azonban maguk is tisztában vannak a rájuk váró sorssal és szívesen engedik magukat a fényes, de csalfa ígéreteknek. A szállítmányok rendszerint Észak-Amerika*” (Közbiztonság, 1911). A leánykereskedelem megakadályozására a 19. század végén, 20. század elején több kétoldalú megállapodás, majd 1904-ben Párizsban egy nemzetközi szerződés született, amelynek aláírói között a következő államok szerepeltek: Magyarország, Németország, Belgium, Dánia, Spanyolország, Franciaország, Anglia, Olaszország, Németország, Portugália, Oroszország, Svédország, Norvégia és Svájc. Ez a nemzetközi megállapodás

1 A Magyarországról folyó leánykereskedelem viszonylag egyszerű módon ment végbe. Ügynökök járták az országot, főleg a magyar vidéket, ahol a szebb lányoknak szakácsnői, pincérnői vagy más, művészi állást ajánlottak, majd elvitték őket, és nagyon sokat soha többé nem láttak viszont a lakóhelyükön.

már előrevetítette a jövőt azáltal, hogy az aláíró államok kötelezték magukat „központok létesítésére, melyek a leánykereskedelemre vonatkozó összes jelenségeket rendszeresen megfigyelik és egymással kölcsönösen megismertetik. Tudatják egymással kölcsönösen a leánykereskedéssel gyanúsítottak megérkezését, megfigyelik ezek tevékenységét és gondoskodnak az esetleg felfedezett áldozatoknak hazájukba való visszaszállításáról” (Közbiztonság, 1911).

A nemzetközi bűnözés kialakulása hajnalán Dr. Lindenau berlini kormánytanácsos a következő öt csoportba osztotta be a nemzetközi bűnözőket:

- a) *A cselekmény elkövetésének helyéről új földre menekülő gonosztevők.*
- b) *Az országban letelepedett külföldi gonosztevők.*
- c) *A nemzetközi csavargók.*
- d) *Egyes, országról, országra utazó professzionátus bűnözők.*
- e) *A nemzetközileg szervezett gonosztevők”* (Közbiztonság, 1911).

A nemzeti rendőrségek számára már a 19. század végén egyértelművé vált, hogy a bűnözői világban végbement fejlődés révén a nemzetközileg szervezett gonosztevők legmodernebb típusai, a szervezett bűncsoportok jöttek létre és fejtették ki áldásos tevékenységüket. „*A nemzetközileg szervezett gonosztevő állandó lakhelyen tartózkodik és hálóját innen szövögeti és terjeszti ki a többi országokra is. A nemzetközi összeköttetések itt a legjellemzőbben lépnek előtérbe. Ennek a nemzetközi szervezetnek közveszélyes volta nem pusztán a működési terület nagy kiterjedésében, hanem legfőképpen abban nyilvánul, hogy a tettes és áldozat többnyire más-más országbeli”* (Közbiztonság, 1911).

A fentiek elleni eredményes fellépés a különböző nemzetek rendőrségeit és a diplomáciai élet szereplőit arra sarkalták, hogy együttműködjenek, létrehozzák egymás között a nemzetközi rendőri együttműködés intézményeit, szervezeteit. Amennyire egyszerű volt a képlet, hogy az államok rendőrségei a nemzetközi, határokon átnyúló bűnözéssel szemben együttműködjenek, olyan vontatottan, nehézkesen jöttek létre a nemzetközi rendőrkonferenciák, értekezletek, szervezetek, amelynek oka valószínűleg az lehetett, hogy egyes államok féltették saját érdekeiket, félték attól, hogy egyes nemzetközi rendőri szervezetben a politikai befolyás teret nyer. A fenti aggodalmak ellenére a nemzetközi rendőri együttműködés megvalósult: az államok belátták, hogy hidat kell verni egymás között a bűnözés visszaszorítása érdekében. A folyamat legfontosabb hazai és nemzetközi mérföldkövei a II. világháború előtt a következők voltak.

A Budapest-fővárosi rendőrségről szóló 1881. évi XXI. t.-c indokolása már utal a külföldön üldözendő bűnözőkkel kapcsolatos költségekre. Az 1898. évi május 27-én 46.826/98. B. M. szám alatt kiadott belügyminiszteri rendelet pedig „*kifejezetten felhatalmazza a budapesti főkapitányt és a városok rendőrkapitányait,*

hogy sürgős nyomozás vagy közbiztonsági intézkedés végett a külföldi hatóságokat közvetlenül is megkereshessék” (Dorning, 1937).

Az 1899-ben kiadott rendőrségi nyomozási utasítás (130.000/1899. B. M. sz. rendelet) már *„külön foglalkozik a külföldi megkeresésre foganatosítandó tenivalókkal, s azt is szabályozza, miképpen kell eljárni, ha külföldi hatóság kiküldöttje jön hozzánk nyomozás teljesítése végett (18–19. §§.) Hazánkban tehát a nyomozó rendőrhatalóság régóta fennálló jogszabályok alapján érintkezik közvetlenül azokkal a külföldi rendőr-hatóságokkal, amelyek készek nekünk ily módon jogsegélyt nyújtani”* (130.000/1899. B. M. sz. rendelet).

1898-ban Rómában és 1904-ben Szentpéterváron az anarchizmus elleni harc érdekében nemzetközi konferenciát hívtak össze (Sallai & Borszéki, 2021).

A Nemzetközi Büntetőjogi Egyesület 1905-ben Hamburgban megtartott értekezletén határozatot hozott arról, hogy *„minden államban szükségesnek tartja központi hivatalok felállítását, amelyeknek a fővárosok rendőr- hatóságaival kell kapcsolatban államok, egymással közvetlenül kell érintkezniük s feladatuk küzdeni a nemzetközi bűnözés ellen”* (Dorning, 1937).

1909-ben Párizsban volt a nemzetközi autóközlekedési konferencia², amelynek határozatai alapján adták ki Magyarországon az 57.000/1910. B. M. sz. körrendeletet, amely az első KRESZ típusú közlekedésrendészeti szabályozás (A Rend, 1926). 1912-ben a berlini német rendőrségi konferencia kizárólag a rendőrség szempontjából foglalkozott a nemzetközi kapcsolattartással. A *„nagy német városok rendőrségei már régen gyakorolták (a külföldi kapcsolattartást) – az utasításaik még tiltották s a német külügyi hivatal nem is látta még a feljogosítást megadhatónak. A konferencia végül alapelveket fogadott el, amelyek szerint olyan nemzetközi egyezmény megkötésére kell törekedni, amely a nagy rendőri hatóságoknak megengedi, hogy milyen bűncselekménnyel gyanúsított egyének üldözésénél és más fontos rendőri ügyekben egymással közvetlenül érintkezhessenek”* (Dorning, 1937).

1914-ben Monacóban, Az első Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Kongresszuson (Premier Congres de Police judiciaire internationale) megszületett a későbbi Interpol ötlete. 24 ország 300 tisztviselője tanácskozott a bűncselekmények nyomozása, az azonosítási technikák és a kiadatás területén lehetséges nemzetközi együttműködésről, továbbá szorgalmazták a bűnüldöző rendőrségek közvetlen érintkezésének megvalósítását (Tóth, 1937). Ezt követően egy új következett a nemzetközi bűnügyi együttműködésben, melynek fő oka a világtörténelem, azaz az I. világháború volt, amely a központi és az antant hatalmak között több mint négy évig tartott.

2 A konferencián 53 állam 111 küldötte vett részt. A tanácskozás során több magyar javaslatot elfogadtak.

1922-ben New York-ban megszervezték a Nemzetközi Rendőr Konferenciát (International Police Conference). A kongresszus eredményeként a különböző államok rendőri hatóságai érintkezésének megkönnyítése és olcsóbbá tétele céljából különleges távirati kódot vezettek be. Ez biztosította a táviratok szövegének titkosságát, továbbá csökkentette a szolgálati közlemények távirati költségeit (127.742/1925. B. M. számú körrendelet).

1923-ban a bécsi rendőrség elnöke, Johannes Schober kezdeményezésére az európai, ázsiai országok és az USA delegáltjainak részvételével Bécsben megrendezett Nemzetközi Rendőr Kongresszuson megalakult a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Bizottság, amely a következő időszakban, 1924 és 1938 között különféle európai országok fővárosaiban évente ülésezett (Tóth, 1937).

1924-ben a zoppoti nemzetközi rendőrkongresszuson a Német Birodalom³ nagyszámú képviselői mellett elküldte képviselőit Dánia, Svédország, Norvégia, Lengyelország, Hollandia, Ausztria, Csehszlovákia, Svájc, Japán és Magyarország is. Az itt történtek érdekessége, hogy a dán részről bemutatásra tervezett távazonosító eljárási rendszer elméletét és gyakorlatát a dán kormány és a konferencián részt vevők kérésére a magyar Dr. Binger rendőrkapitány kiküldött tartotta meg, aki később a közeli Gdanskban még két, hasonló témában sorra kerülő tanfolyamot vezetett le (A Rend, 1924). A konferencián elhangzott még a varsói Dr. Sonnenbergnek a nemzetközi köröző szolgálatról, a Siemens főmérnökének a legújabb rendőrségi jelzőkészülékekről, valamint egy berlini mérnöknek a rádió rendőrségnél való alkalmazásáról szóló előadása (A Rend, 1924). A rendőrtudományok nemzetközi életének pezsgését jelzi, hogy ebben az időben Németországban a porosz tartományi belügyminiszter megnyitotta a rendőrtudományok hetét a Berlini Közigazgatási Akadémián. Alig túl az első világháborún és a forradalmakon, a német közbiztonsági helyzet 1924-ben már lehetővé tette, hogy több száz rendőr elhagyja szolgálati helyét és részt vegyen a rendezvényen (Polizei-Führungsakademie, 2002). 1925-ben Karlsruhe-ban sor került az első, már nemzetközinek számító rendőrkiállításra.

Az 1923-as New York-i és az azt követő bécsi rendőr kongresszusok után a Bécsben és Berlinben tett külföldi rendőr tanulmányutak következő állomása Budapest volt. A külföldieket fogadó magyar kollégák a következőkre hívták fel szaktársaik figyelmét: „... a magyar rendőrségre általában, mint egyedülálló, egységes rendőri szervezetre, a magyar országos bűnügyi nyilvántartásra, mint nagy múltú, példaszerű és a maga nemében speciális intézményre, végül a magyar rendőri szakoktatásra, mint a leghatározottabb és legkövetkezetesebb ilyenmű megoldásra” (A Rend, 1926).

3 A korabeli híradásban leírtak szerint.

1926-ban rendezték meg a berlini nemzetközi rendőri⁴ kiállítást. A kiállításon a külföldi államok csak reprezentatív szerepet játszottak. *„Összekapcsolódott azonban a kiállítással – számos egyéb összejövetelen, megbeszélésen és bemutatáson felül – a nemzetközi rendőrségi kongresszus és az ezt követő általános rendőrségi konferencia is, amelyek már igazán nemzetköziek voltak. Az előbbire pl. 253 résztvevő jelentkezett s ezek közül 141 külföldi volt. (Köztük 19 magyar.) A kongresszussal kapcsolatban tartotta ülését a kongresszus állandó szerve is, a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Bizottság”* (Dorning, 1926). A kiállítás fő üzenete, hogy a rendőrségeket fel kell szerelni szikratávírókkal.

1926-ban a Berni Bűnügyi Kongresszuson a következő fontos témaköröket tárgyalták meg:

- 1) a nemzetközi rendőrségi távirókészülék;
- 2) a nemzetközi krimináltechnikai szótár;
- 3) a nemzetközi közbiztonság;
- 4) az azonosító szolgálat egységes jelzőlapjai;
- 5) a koppenhágai nemzetközi távazonosító iroda;
- 6) a közártalmúak nemzetközi nyilvántartása;
- 7) a nemzetközi bűnözők fényképeinek gyűjtése;
- 8) nemzetközi rendőr hullámok;
- 9) bűnügyélettani nyomozólap bevezetése;
- 10) nemzetközi küzdelem a kábítószer ellen;
- 11) a kiadatási eljárás könnyebbé tétele;
- 12) a nemzetközi toloncolás (A Magyar Detektív, 1928).

A berni kongresszus egyik legfontosabb eredménye, hogy a rendőr rádió és hullám ügyét⁵ megtárgyalták, és végleges változatát a New York-i kongresszusra előkészítették. A másik eredmény, hogy francia nyelven bemutatták a nemzetközi bűnügyi rendőr szótárt és több nyelvre lefordították a rendőri távirókodeket (Sallai & Borszéki, 2021).

Az 1926-os párizsi nemzetközi autókongferencia megtárgyalta a nemzetközi közlekedés megkönnyítésének lehetőségeit az autó-, vasút-, légügyi forgalom,

4 „Nagyon érdekes a badeni történelmi kiállítás. Számos régi rendőri vonatkozású okmányt látunk itt. A legtöbb a 18-ik századból való s a 19-ik század elejéről, de egyesek a 13-ik századból erednek, sőt még régebből. Van olyan rendelet, amely a cigányokat felakasztással fenyegeti, ha az országot el nem hagyják s büntetlenséget biztosít mindenkinek, aki a távozásra kitűzött határidő letelte után cigányt megöl” (A Rend, 1926).

5 »Az egyes programpontok közül legérdekesebb a rendőrrádió ügye. A külön „rendőrhullámok” ügye előrehaladott állapotban van, az idei év végén Washingtonban tartandó rádiókongresszus biztosítani fogja a külön rendőrhatalósági rádiószolgálat hullámaival s így ez a büntettesülődő modern eszköz is hamarosan a rendőrségek céljait szolgálhatja« (A Magyar Detektív, 1928).

a határrendészet és a vámügyi közigazgatás tekintetében. Erre vonatkozólag a magyar küldöttség a következő javaslatokat tette.

- „1. *Addig is, míg az útlevél kényszer szüksége fennáll, az útlevél- vízumok kiszolgáltatása könnyíttessék meg.*
2. *A beutazási vízum minden külön engedély (carte d'identité) nélkül is legalább kéthónapi tartózkodásra jogosítson.*
3. *Az útlevél ellenőrzést és vámvizsgálatot mindenütt a vonaton és hajón fogantatosítsák, anélkül, hogy emiatt ági utasoknak le Kellene szállniuk.*
4. *Húsznál nagyobb beutazó külföldi zárt csoportok 33–50 százalékos menetdíj kedvezményben részesülhetnek.*” (A Rend, 1926).

A fenti közlekedés- és határrendészeti magyar javaslat egyhangúlag meghallgatásra és támogatásra talált.

1927-ben az amszterdami kongresszus határozatot hozott, amelynek értelmében a kapcsolattartás érdekében minden tagállamban létre kell hozni egy Nemzeti Központi Hivatalt. Az 1930-as budapesti rendőr rádió kongresszus eredményeként tovább folytatódott a rendőr rádióhálózat kiépítése.

A nemzetközi bűnügyi együttműködésről A Magyar Detektív hasábjain jelent meg 1930-ban a bécsi rendőrigazgató, Dr. Bruno Schultz cikke. A nemzetközi híru rendőrtiszt szerint a Bécsben lefolyt nemzetközi bűnügyi rendezvény kriminalisztikai fókuszpontjában a bűnözők kiadatásának kérdéses alapelvei, a pénzhamisítás terén a dollárhamisítás elleni küzdelem, továbbá a nemzetközi rendőri rádiószolgálat szerepelt. Ugyanebben az évben tartották meg a bűnügyrendészeti bizottság hatodik rendes ülészakát Bécsben. A zártkörű tanácskozás célja, hogy a részt vevő tagállamok rendőrhatalóságai minél szorosabb együttműködést valósítsanak meg a nemzetközi, közveszélyes hivatásos bűnözés elleni közös érdekű küzdelemben, továbbá a kiadati eljárás terén és a pénzhamisítás elleni küzdelemben.

1930-ban, az év végén rendezték meg – a bécsi tanácskozás folytatásaként – az antwerpeni kongresszust. A kongresszus 148 résztvevője között nyolc fő magyar delegáció szerepelt. A kongresszus eredményeként kibővítették a bécsi nemzetközi nyilvántartó hivatal hatáskörét a közveszélyes emberek, a bódító szerekkel való visszaélések, továbbá az elveszett és talált tárgyak, és az ismeretlen holttestek nemzetközi nyilvántartásával (A Magyar Detektív, 1930).

1931-ben a Népszövetség (Nemzetek Szövetséges, az ENSZ elődje) ülése keretén belül rendezték meg a nemzetközi menekültügyi hivatal tanácskozását és a központi rendőri hivatalok képviselőinek konferenciáját. A rendőri konferencia fő feladata volt, hogy a különböző államok rendőrhatalóságainak együttműködését tökéletesítse, különös tekintettel a pénzhamisításokra.

Az 1932-es Római Bűnügyi kongresszus a szervezet alelnökévé Dr. Dorning Henriket, a nemzetközi hírvé magyar bűnügyi szakembert választotta. „*Jones Statkus litván delegátus a nemzetközi bűnügyi rendészeti nap megrendezésének tervéről és előkészületeiről számolt be. Az érdekes terv szerint az év egy bizonyos, meghatározott napján a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Bizottság szervezetéhez tartozó mind az ötvenhat államban egyformán nemzetközi bűnügyi rendészeti napot rendeznének, amelyen rendőri díszszemlék, színházi és mozgóképszínházi előadások, felolvasások, uccai felvonulások stb. keretében próbálnák népszerűsíteni a bűnügyi rendészet munkáját*” (A Magyar Detektív, 1932).

1934-ben a bécsi Nemzetközi Központi Hivatal négy részleggel bővült, amelyek pénz, csekkek, útlevelek és értékpapírok hamisításával, az ujjlenyomatok és nemzetközi bűnözők fényképeinek megosztásával, nemzetközileg körözött bűnözők és a társadalomra veszélyes személyek nyilvántartásával foglalkoztak (Tóth, 1938).

1938-ban, a második világháború kitörése előtt 23 tagállam Bukarestbe küldte el a kriminalisztikai képviselőit. Elegáns környezetben, a Fekete-tengeren, egy hajón megtartott tanácskozáson a következőket fogadta el a nemzetközi bűnügyi rendészeti kongresszus:

- »1. Tudomásul veszi a bizottság vezetőségének az évi tevékenységéről készített jelentését.
2. Tudomásul veszi a „*portrait parlé*” egyszerűsítésére nézve folyó előzetes tárgyalásokról szóló előadói jelentést.
3. Ujjlenyomatok képleteinek távirati úton való továbbítása tárgyában tanulmányi bizottságot küld ki.
4. Útlevel hamisítások megakadályozására különféle intézkedéseket javasol.
5. Elfogadja a bécsi nemzetközi központok működéséről szóló jelentést.
6. Kábítószeres tiltott forgalmának megakadályozása céljából megfelelő ajánlásokat tesz.
7. Útlevel kiadásának megtagadása tárgyában különböző államok állásfoglalását tudomásul veszi és ajánlásokat tesz.
8. Elrendeli azoknak az adatoknak további gyűjtését, amelyek a bűncselekmények elkövetésére irányuló szándékot eláruló tevékenység vagy magatartás büntetésére vonatkoznak.
9. További tárgyalást rendel el a köröző lapok egységes adatfelsorolása érdekében.
10. Elfogadja a nemzetközi köröző lap kiadására vonatkozóan tett intézkedéseket s elrendeli, hogy megállapítsák, mely összegbe kerülne a köröző lapnak valamely új nyelven való kiadása.

11. *A nemzetközi „Kriminalisztikai Akadémiáival való együttműködés módját megállapítja.*
12. *Elhatározza, hogy minden következő ülészakon egy nap a gyakorlati kriminalisztikai tudomány problémáinak megvitatására fog fordíttatni. (Der Tag der Praktiker.)*
13. *Tudomásul veszi a bizottság a rádió-albizottság évi jelentését.*
14. *Tudomásul veszi a bizottság zárszámadását» (Magyar Rendőr, 1938).*

Ezt követően a nemzetközi történelmi események felgyorsultak, kitört a második világháború, amellyel a nemzetközi bűnügyi rendészeti együttműködésben véget ért egy virágzó időszak. A korábban együttműködő államok ellenséggé váltak, és Európa, majd a világ háborús hadszíntérré változott.

A téma értékelése napjaink angol nyelvű szakirodalmában

A téma külföldi szakértői is úgy tekintik, hogy a nemzetközi rendészeti együttműködés történelmi gyökerei a nemzetállamok 19. századi terjeszkedéséig nyúlnak vissza. Deflem több művében is (2002a; 2005) kifejti: a történelem folyamán általánosságban az a tendencia érvényesült, hogy a rendőri intézmények fokozatosan felhagytak a politikai rendőri feladatokkal, hogy egyértelműen bűnügyi célokra összpontosítsanak, és az együttműködés provizórikus és korlátozott formáiról a tartósabbakra és átfogóbbakra térhessenek át. Széles nemzetközi képvisellel rendelkező nemzetközi rendőri testületek csak akkor jöttek létre, amikor a rendőri intézmények már kellő autonómiával rendelkeztek, függetlenedni tudtak a saját nemzetállamuk politikai központjaitól, és így viszonylag autonóm szakmai szervezetként működhettek.

Jäger (2019) rámutat, hogy a 19. században a különböző államok rendőrségei nem reagálhattak külföldi rendészeti megkeresésekre, nem hozhattak létre közvetlen kommunikációs csatornákat egymás között a felettesek és az illetékes minisztériumok beleegyezése nélkül. A diplomáciai közreműködést igénylő kiadatási eljárások pedig rendkívül hosszadalmasak voltak. A nemzetközi rendészeti együttműködésről megkezdett diskurzust – véleménye szerint – különböző tényezők indították el, úgymint:

- a közlekedési hálózatok növekedése és korszerűsödése, a nemzetközi utazási lehetőségek növekedése;
- a rendőrség és különösen a bűnügyi és politikai rendőri szervezetek folyamatos bővülése;

- a bűnözés (statisztikailag kézzelfogható és értékelhető jelenséggként való) növekedése, a közbiztonság fenyegetettségének fokozódása;
- a nemzetközi együttműködésre való törekvés, mint általános tendencia;
- a tudományok és ezen belül a kriminológia területén végbement nagyarányú fejlődés.

A 19. század közepétől a legtöbb európai rendőrségi együttműködés az érintett államokban a konzervatív uralom megvédésével kapcsolatos politikai feladatokat érintette. Ennek talán legjobb példája hét német nyelvű állam (titkos) rendőrségeinek (Poroszországot és Ausztriát is magában foglaló) szövetsége (Police Union of German States – Geheimer Polizeiverein), amely a (demokratákból, anarchistákból és szocialistákból álló) politikai ellenzék elnyomása érdekében tevékenykedett 1851 és 1866 között. Az együttműködés főképp nyomtatott anyagokra alapozott információcserében nyilvánult meg, majd az 1866-os porosz-osztrák háborúval meg is szűnt (Deflem, 2002a; Calcara, 2020).

Jäger (2019) fontos eseményként említi az 1878-as nemzetközi pönológiai kongresszust (International Penal and Prison Congress), amelyen a kiadatási eljárások mellett felmerült egy olyan nemzetközi rendőri iroda felállításának szükségessége is, amely nyilvántartaná a nemzetközileg ismert bűnözők, a nemzeti bűnügyi nyilvántartó hivatalok adatait, lehetővé tenné ezen adatok cseréjét és megosztását, valamint kiadna egy nemzetközi rendőri folyóiratot. A rendőri képzések összehangolására is született javaslat. Végül azonban a küldöttek több mint fele csak a kiadatási törvények harmonizációjára vonatkozó javaslatot fogadta el, így a rendőri együttműködés ügye nem került be a kongresszusi határozatokba.

Bár a 19. század második felében a nemzetközi rendőri együttműködés terén észrevehető az elmozdulás a bűnüldözés irányába, továbbra is a politikai célok játszották a legfőbb szerepet, ezek között is az anarchizmus elleni harc (Deflem, 2005; Jäger, 2019). Ennek jegyében 1898-ban, Rómában nemzetközi konferenciát rendeztek 21 európai ország 54 küldöttje részvételével, amelynek jegyzőkönyvében javaslatot tettek egy nemzetközi rendszer felállítására, amelyen keresztül a létrehozandó anarchizmusellenes nemzeti ügynökségek információt cserélhettek. A konferencián a bűnözők azonosításának modern módszereit és az államfők ellen merényletet elkövetők kiadatását illetően is megállapodás született. A nemzetközi szerződéseket ratifikálni hivatott nemzeti kormányzati szinteken azonban az anarchizmust nem pusztán bűnügyi szempontból közelítették meg. A nemzetközi politikát érintő ideológiai különbségek is szerepet játszottak abban, hogy a római és az 1904-ben azt követő (jóval kisebb érdeklődést kiváltó) szentpétervári anarchizmusellenes konferencia a rendőri

gyakorlatban megvalósuló eredmény nélkül zárult, és a tervezett információs központ sem jött létre (Deflem, 2005).

Az angol nyelvű szakirodalom is kiemeli a 20. század elején folytatott nemzetközi rendőri együttműködés másik területét, a leány- vagy fehérrabszolga-kereskedelem elleni harcot. Ennek nemzetközi koordinálására hívtak össze tanácskozásokat Párizsban, 1902-ben, 1904-ben és 1910-ben. Tizenkét európai ország alá is írta a két utolsó kongresszuson született egyezményeket, azonban ezek is – bár nem politikai jellegűek voltak – a nemzetközi jog nyelvén megfogalmazott kormányközi döntések voltak, és inkább a nemzeti rendőrségek tevékenységében eredményeztek változásokat, mintsem a nemzetközi rendőri együttműködés terén. Deflem (2005) és Jäger (2019) ugyanakkor megjegyzi, hogy ezek az egyezmények már a nemzetközi rendőri tevékenységek intézménye felé törekvő, a szakértelmen alapuló európai rendőri kultúra növekvő befolyását is jelzik.

Az amerikai kontinensre tekintve érdemes megemlíteni az európaiakhoz hasonló latin-amerikai törekvéseket. 1905-ben és 1920-ban Buenos Aires-ben, 1912-ben Sao Paulóban hívtak össze nemzetközi rendőri konferenciát, ezek elsődleges célja azonban nem a nemzetközi bűnözés megfékezése, hanem a résztvevő országok rendőrségei közötti kapcsolatok megerősítése volt, és jelentősebb szakmai eredmény nélkül zárultak. 1922-ben, New Yorkban alakult meg a Nemzetközi Rendőr Konferencia (International Police Conference, IPC), amely, bár szándékai szerint a nemzetközi együttműködést volt hivatva elősegíteni, leginkább az amerikai egyesült államokbeli helyi rendészeti szervezetek szakmai fejlesztésével foglalkozott. Ennek okát Deflem (2002a; 2005) az Európától és a többi kontinensről elválasztó földrajzi távolságokon kívül abban látja, hogy ekkor az USA-ban még nem következett be a bűnözés nagyarányú nemzetközisége, és még a szövetségi rendőrség sem jött létre.

A nemzeti rendőrségeket érintő, az intézményi önállóság irányába mutató strukturális változások, a nemzeti kormányoktól való függetlenedésük vezetett a szakmai alapon történő, valódi nemzetközi együttműködéshez, amely a 20. század első néhány évtizedében kezdődött meg. A nemzetközi rendőri szervezet megalapítása felé tett első lépés valóban a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség 1914-ben, Monacóban rendezett első kongresszusa volt, amely már kizárólag a bűnüldöző munkára koncentrált. Deflem (2005) úgy értékeli, hogy a kongresszus mégsem hozott jelentős eredményeket. Még mindig nem rendőrök, hanem politikusok és jogászok szervezték (I. Albert monacói herceg kezdeményezte!), és a tárgyalások továbbra is a jogi keretekről szóltak. A viták nemzetközi jogi kérdésekről, például a kiadatás problémáiról folytak, a rendőri intézkedések csak a jogi alapelvek függvényében kerültek szóba. A nemzetközi rendőrszervezet ekkor még mindig nem jött létre, ez 1923-ig váratott magára.

Az Interpol közvetlen elődjének tekintett Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Bizottság (International Criminal Police Commission, ICPC – továbbiakban: Bizottság) megalakulása már nem diplomáciai kezdeményezések, hanem a különböző (főleg európai) országok rendőrségei önálló erőfeszítéseinek eredménye volt. A küldöttek nem kormányaik képviselőit, hanem magánszemélyként vagy megfigyelőként vettek részt a Bizottság felállításával végződött bécsi kongresszuson, amelyen nem is írtak alá nemzetközi egyezményt vagy okmányt. A szervezetnek, amelynek tevékenységét rendőrtisztviselők szervezték, tanácskozások, illetve levelezés útján, a saját kormányaiktól függetlenül, sokáig nemzetközileg elismert jogi státusza sem volt, és a rendőri testületeket jogi eljárás nélkül vették fel a tagok közé. Jäger (2019; Deflem, 2002a; General History of Policing, 2006) kiemeli Johannes Schober jelentős szerepét, aki az akkori bécsi rendőrfőnök volt, de egyben befolyásos politikus is. Azáltal, hogy kormánya támogatásával a saját rendőrsége biztosított helyet (sőt kezdetben rendőri állományt, adatbázist és finanszírozást is) (Calcara, 2020) a nemzetközi irodának, sikerült kiterjedt politikai tárgyalások nélkül intézményesíteni a nemzetközi rendőri együttműködést.

A Bizottság működését az I. világháborút követően a bűnözés határokon átnyúló formáinak elharapózása és nemzetköziesedése motiválta. Új típusú bűncselekmények jelentek meg azokban az országokban, amelyekben egyébként ugrásszerű társadalmi és technikai fejlődés is végbement. A Bizottság mindezekelőtt a nemzetközi rendőri kommunikáció korszerű technikai eszközrendszerét hozta létre, és a nehézkes kiadási jogi eljárások helyett az országok rendőrei között létrehozandó közvetlen kapcsolatokat szorgalmazta (Deflem, 2005).

Ugyancsak Deflem (2002a) állapítja meg, hogy a szervezet jelentősége egyebek között abban áll, hogy nem „külső szakértők” irányították, hanem a rendőri munkában részt vevő gyakorlati szakemberek. A súlyos vagyoni elleni bűncselekményeket már nem csupán helyi, belső biztonsági fenyegetésként, hanem a professzionális bűnözés működésével megjelenő nemzetközi problémaként kezelték, amely azonban az egyes országokban elkövetett lopásokban, csalásokban stb. öltött testet. A nemzetközi rendőri együttműködés logikus következménye volt több folyamatnak. Egyrészt a különböző országokban a rendőrségekben belül megalakultak a politikai rendőrségtől független, bűnügyi nyomozói osztályok. Másrészt a bűnügyi statisztikák kimutatták, hogy a számonkérés elől más országba szökő bűnözők akadálytalanul működhetnek. A problémát csak a büntetőítéletekre, gyanúsítottakra és körözött személyekre vonatkozó adatok nemzetközi megosztásával lehetett megoldani. Az együttműködésnek azonban az volt az alapfeltétele, hogy a bűnügyi nyilvántartások és a személyazonosító technikák azonosak vagy legalább összehasonlíthatók legyenek. Így

a nemzetközi rendőri együttműködés ahhoz is hozzájárult, hogy az ujjlenyomat-
vétel és Bertillon akkoriban népszerű antropometriai módszere (portrait parlé)
számos országban elterjedt (Deflem, 2002b). A Bizottság indirekt módon nyo-
mást is gyakorolt a nemzeti rendőri szervezetekre a központosítás, a moderni-
zálás és a szabványosítás érdekében. Az említett külföldi szerzők is megállapít-
ják, hogy 1934-re a bécsi központban már ujjlenyomatokkal és fényképekkel,
valuták és más értékes dokumentumok hamisításával, valamint a nemzetközi
bűnözőkről és gyanúsítottakról szóló különféle információk megosztásával fog-
lalkozó speciális részlegek működtek. A Bizottság a tagországokba eljuttatott
nyomtatott kiadványok mellett létrehozta a nemzetközi kommunikáció fejlett
technikai eszközeinek rendszereit is, például a távirati kódot és a rádiókommu-
nikációs rendszert, amelyek a rendőrségek közvetlen nemzetközi együttműkö-
désének hatékony eszközei voltak (Deflem, 2002b; Jäger, 2019).

Az angol nyelvű szakirodalom kiemeli a Bizottság politikamentes jellegét,
transznacionális hálózatként való működését is (Calcara, 2020). Ez tette lehe-
tővé, hogy az eltérő politikai beállítódással, jogrendszerrel, kulturális hagy-
ományokkal rendelkező államok rendőrségei eredményes együttműködést foly-
tathassanak a nemzetközi bűnözésről alkotott ismeretrendszereik és a rendőri
munka hatékonyságát biztosító követelmények alapján. Paradox módon éppen
ez a politikamentes jelleg vezetett oda, hogy a nemzetiszocialista uralom idején
Németország kisajátította a szervezetet (Deflem, 2005; Jäger, 2019).

Finn-magyar rendészeti együttműködés a két világháború között

*„Minden ország rendőrségére nézve fontos a nemzetközi kapcsolat. itt vannak
azok a gyökerek, melyekhez közös szálak futnak mindenfelől és ez tette szük-
séssé és lehetővé a nemzetközi kapcsolatok kiépítési alapjának a szükséges-
ségét.”* – olvashatjuk Dr. Dorning Henriktől⁶ (Dorning, 1942) a nemzetközi
kapcsolatok elemzéséről szóló könyvrészletében. Dorning Henrik, aki a ma-
gyar rendőrség nemzetközi kapcsolatainak kialakításában meghatározó rendőri
vezető volt a 101 évvel ezelőtt létrejött centrális állami rendőrségben, jól látta,
hogy a nemzetközi rendőri, bűnügyi együttműködésben mindig meghatározók
az államok kétoldalú rendészeti kapcsolatai. Magyarországnak a két világhá-
ború közötti időszakában három országgal – Finnországgal, Lengyelországgal

6 Dorning Henrik (Polgárdi, 1880. február 24. – Csömör, 1960. február 16.) rendőrtiszt, rendőrségi szak-
író, ornitológus ([URL1](#)).

és Németországgal – alakult ki mintaszerű együttműködése. Mindhárom állam esetén a történelmi barátság és a geopolitikai környezet meghatározónak bizonyult a jó rendészeti együttműködés megvalósításában.

Terjedelmi okok miatt itt csak a finn-magyar bűnügyi-rendészeti kapcsolatok bemutatására nyílik lehetőség, amelynek főbb állomásai a két világháború között a következők. A finn-magyar kapcsolatok (URL2) kialakulása a 19. század közepére tehető, amelyet követően főleg nyelvészek, néprajzosok, magánszemélyek aktív kezdeményezései vezettek el az intézményes finn-magyar együttműködésig. A finn rendőrség hasonló úton járt ebben az időben. 1926-ban Onni Armas Vilkmonn rendőrtisztviselőt, aki ekkor a viipuri rendőrség vezetője, igazgatója volt, elküldték nyugat-európai tanulmányútra, amelynek részeként felkereste Ausztriát és onnan Magyarországra érkezett (A Rend, 1926). Tanulmányútjának fő célja nemzetközi szakirodalom gyűjtése volt a finn rendőrség újjászervezéséhez. A korábbi német és osztrák tapasztalatok után Magyarországon a fővárosi rendőrség helyzete, annak gyakorlati szolgálati végrehajtása volt, amiért felkereste Szeszlér Hugó helyettes főkapitányt. A finn rendőrtisztviselőt elsősorban Budapest rendőri szervezete érdekelte, majd néhány napi itt tartózkodás után hazautazott.

Ugyanebben az időben a Turán című lap szerint R. Syrjönen kerületi rendőrkapitány is ellátogatott Budapestre, hogy fővárosunk rendőri közigazgatását tanulmányozza. *„Útjának eredményével a legnagyobb mértékben meg volt elégedve s tapasztalatait értékesíteni fogja a finn rendőrintézmény javára.”* (Turán, 1927).

A két rendőri szervezet mélyebb megismerésének érdekében kezdetét vette egy Magyarországra látogató finn, és Finnországba látogató magyar bűnügyi-rendőri delegáció megszervezése. Erre először az 1930-as évben került sor, amikor *„május első napján Finnország legnevesebb és legelőkelőbb huszonöt kriminalistája – köztük magas rangú belügyminiszteri és igazságügy minisztériumi tisztviselők, rendőrfőnökök, fogházigazgatók, ügyosztályvezetők, megannyi hírneves tudós a rendészeti szolgálatnak – látogat el Magyarországra, hogy tanulmányozza az ország elismert hírnevű rendőri intézményeit és a testvérnemzet kultúráját”* (A Magyar Detektív, 1930). E látogatás előestéjén a Magyar Detektív folyóirat, Dorning Henrik által írt, hatvannégy oldalas, német nyelvű, képes ismertetésű külön számot készített a finn vendégek tiszteletére, amelyben a finn vendégek nyelvén is üdvözölte a hazánkba látogató delegációt. A finn delegációt a belügyminisztérium részéről a legmagasabb szinten fogadták, amely keretén belül Scitovszky Béla belügyminiszter (MTI Hírek, 1930) a budapesti főkapitányt, Bezegh-Huszágh Miklóst bízta meg a finn rendőr vendégek fogadásával és programjuk lebonyolításával. A fogadóbizottság tagjai Dorning Henrik főkapitányhelyettes, dr. Szilaveczy Lajos rendőrfőtanácsos, dr. Pászkan Ferenc

rendőrkapitány, dr. Schreiber Dániel rendőrkapitány, Hajós Lajos rendőr főfelügyelő és Gál Alajos detektív voltak (A Magyar Detektív, 1930). A szakmai látogatások során a következő helyszínekre és programokra került sor:

- a Budapesti Nemzetközi Vásár helyszínének, programjainak tanulmányozása;⁷
- a Budapesti Rendőrség tanosztály parancsnokságának, a Dagály utcai rendőrtelepének, a rendőri jóléti intézményeinek, a Mosonyi utcai rendőrlaktanyának, a rendőrkórháznak, a toloncháznak, a tűzoltóság Kun utcai főparancsnokságának meglátogatása;
- a Parlament és a Belügyminisztérium megtekintése, ott szakmai beszélgetések;
- ellátogatás a Böszörményi úti csendőrlaktanyába⁸, valamint a Fehérvári úti rendőri lakótelepre és a Rendőri Rádióállomásra;
- a programot a Névtelen katona emlékműve előtti tisztelgés, a Mezőgazdasági Múzeum gyűjteményének, a Széchenyi-fürdő, a Községi Élelmiszerüzem és a sörgyár megtekintése zárta (Rendőr, 1930).

A delegáció finn visszhangja a Suomen Poliisilehti című napilapban látott napvilágot, amely terjedelmesen számolt be a sikeres⁹ magyarországi szakmai útról. A finn delegáció útjáról mind a magyar (Rendőr, 1930), mind a finn (Suomen poliisilehti, 1930) sajtó beszámolt.

Az első finn delegáció útjának következménye, hogy immár mind politikai, mind rendőri szempontból nagyfokú bizalomerősítést hozott, és egyben egy meghívást a magyar rendőrök számára Finnországba. Erre 1931 augusztusában került sor. A magyar delegációt (Rendőr, 1931) dr. Dorning Henrik főkapitányhelyettes vezette, amelynek tagja volt Hörty Béla és Benárd Vilmos rendőr főtanácsosok, Pataky Oszkár rendőrtanácsos, dr. Guóth Jenő rendőrfőfelügyelő és Háin Péter detektív főfelügyelő (Dorning, 1942). A magyar rendőrök útja Lengyel-, Lett- és Észtországon keresztül vezetett Helsinkibe. Az utazás során Varsóban töltöttek egy napot, amikor tanulmányozták a lengyel rendőrség szervezetét és működését, s amennyire lehetőség nyílt, rátekintettek a lengyel fővárosra. Ezt követően Riga és Tallin rendőrségével ismerkedhettek meg, ezek nagyon kellemes benyomást gyakoroltak a magyar rendőrtisztekre. A finn

7 Itt a finn delegációnak nagyon tetszett a magyar rendőrtisztek idegennyelv tudása (Rendőr, 1930).

8 A csendőrlaktanyában történt látogatásról az MTI 1930. 05.07. tudósításában részletesen beszámolt.

9 »A tárgyilagos, alapos cikk minden szavából dicséret, elismerés és elragadtatás áradt. Részletesen emlékezett meg a beszámoló „A Magyar Detektív” ünnepi számáról, amely finn- és németnyelvű cikkeiben ismertette a külföldi rendőrvendégek előtt a magyar rendőrség intézményét, továbbá a felejthetetlenül hangulatos estélyről, amelyet a Detektív Club rendezett tiszteletükre.« (A Magyar Detektív, 1931).

vendégszeretetre – jellemző módon – már az észt-lett határon is odafigyeltek¹⁰ a magyar delegáció átkelésére, és Tallinban¹¹ fogadták¹² a magyar vendégeket, majd Helsinkibe érve a következő finn rendőri vezetők várták a magyar kollégákat: Esko Heilimo, a finn belügyminisztérium rendőri osztályának főnöke, az egész finn rendőrség legfőbb vezetője, Kaarlo Soinio, Helsinki helyettes főkapitánya, Poivo Hämäläinen, a rendőriskola parancsnoka, Pohjanheimo, a finn tengeri őrség parancsnoka. A delegáció fogadtatásról és annak eredményeiről a Magyar Detektív a következőket írta: „*Nemcsak a finn rendőrség, hanem az egész finn nemzet oly határtalan lelkesedéssel és páratlan vendég- szeretettel fogadta a magyar rendőrség képviselőit, amely a messze Északnak e jelentős és nagykulturájú országában nemcsak a látogatást tevő kis rendőr csapatnak, hanem az egész magyarságnak lelkes diadal-útja volt. A magyar delegáció a finn és magyar rendőrség közötti legmelegebb baráti kapcsolat kiépítésén kívül a két nemzet közötti barátságos harmónia megerősítését oly mértékben mozdította elő, melynek hatása a finn és magyar nemzet politikai és gazdasági együttműködésének jövőbeli útjain nagymértékben fogja éreztetni hatását.*” (A Magyar Detektív, 1931). A delegáció az általános protokollesemények után tanulmányozta a finn rendőri adminisztrációt, amelynek egyszerűsége nagy elismerést váltott ki a magyar rendőrök között. A magyar rendőrtisztek utazásaik során személyesen megtapasztalhatták Helsinki csendjét, a finn közlekedési kultúrát, amely nélkülözötte a fölösleges kiabálást, mutogatást, dudálást. Finnországban ekkor az autósoknak csak akkor volt szabad dudálni, ha előzni akart (Rendőr, 1931). A magyar delegáció tagjai érdeklődve tanulmányozták a finn rendőrök felszerelését (kard, gumibot, géppisztoly, gázárcsík stb.), az önkéntes karhatalmi erőket, amelyben sok ezer nő is részt vett (hazánkban ekkor még nem szolgálhatott nő a rendőrségnél). A magyar rendőrök Stockholm, Koppenhága és Berlin útvonalon érkeztek haza, mely útjuk során a közbeeső nagyvárosokra lehetőség és idő függvényében szakmai szemüvegen keresztül tekinthettek rá. Az ismert történelmi körülmények miatt az 1930-as évek második felében már nem került sor ilyen nagyszámú delegáció ki- és beutaztatására finn-magyar viszonylatban. Ez alól csak egy kivétel akadt, amikor 1937-ben egy nagy európai körút keretén belül ismét volt finn látogatója a magyar rendőrségnek Arno Anthoni rendőrtiszt személyében (A Magyar Detektív, 1937), aki a finnországi Uusimaa tartomány rendőri felügyelője volt, és rövid budapesti tartózkodása

10 Az észt-lett határon – a finnek gondoskodása révén – elmaradt a határellenőrzés (Rendőr, 1931).

11 Tallinban, a kikötőben a finn tengerészet egyik elit hajója várta a magyar delegációt, Helsinki rendőrfőnökével.

12 A finn belügyminiszter és a rendőrség nevében Marti E. Koskimies kormánytitkár várta és üdvözölte Tallinban a magyar delegációt.

során tanulmányozhatta a magyar közbiztonsági szerveket. Mind a kétoldalú, mind a nemzetközi rendészeti együttműködésben a II. világháború nagy törést, bizalomvesztést jelentett, ami a háború utáni geopolitikai környezet megváltozásával hosszú ideig hátráltatta a nemzetközi bűnügyi együttműködés hatékonyságát. A kétpólusú világban a vasfüggönyön innen és túl egyaránt árgus szemekkel figyelték a másik országokban zajló eseményeket, és nagyon nehezen éledtek újjá a két világháború közötti időszakban megtartott nemzetközi konferenciákon, értekezleteken elhatározott közös tevékenységek.

Konklúzió

Összegzés helyett Dorning Henrik gondolataival zárjuk a tanulmányt, aki mind a hazai, mind a nemzetközi rendészettudományban elismerést váltott ki, és maradandót alkotott. *„Minden ország rendőrségére nézve fontos a nemzetközi kapcsolat. Itt vannak azok a gyökek, melyekhez közös szálak futnak mindenfelől és ez tette szükségessé és lehetővé a nemzetközi kapcsolatok kiépítési alapjainak a szükségességét. A rendőrség mindenütt a közrendet védi, a személy és a vagyon biztonságát oltalmazza. Bár az egyes államok különféleképpen szervezik meg a rendőrségüket, még ebben a szervezetben is sok a hasonló vonás, a feladatok egy része pedig azonos. A sűrű nemzetközi érintkezés lehetetlenné teszi, hogy az államok rendőri intézkedései csak a saját területükre tekintsenek. Gyakoriatok az áthatások, a technika modern világában a büntettesek száguldiva utaznak és válnak a legrövidebb időn belül nemzetközivé. Sokszor az egyik távoli országban tervezik meg azt a lopást, csalást, vagy még súlyosabb bűncselekményt, amit a másikon azután elkövetnek, de a zsákmányt már egy harmadik országba viszik, hogy végül is a tettesek és a részek még másfelé, egy negyedik, ötödik országba szökjenek. Ezért igyekszik a modern rendőrség, különösen a bűnügyi rendőrség más államok rendőrségeivel lehetőleg közvetlen kapcsolatokat teremteni és együttes erőfeszítéssel megakadályozni a nemzetközi bűnözés terjedését és üldözni a szökevényeket.”* (Dorning, 1942).

Felhasznált irodalom

- A berni bűnügyi kongresszus. *A Magyar Detektív*, 1928/19. sz. 7.
- A bűnüldözés nemzetközi szervezete. *A Magyar Detektív* 1932/23–24.
- A Magyar Detektív*, 1930/9. sz. 3.
- A Magyar Detektív*, 1931/16. sz. 2.
- A Magyar Detektív*, 1931/19. sz. 1.
- A Magyar Detektív*, 1937/4. sz. 2.
- A nemzetközi bűnügyi rendőrségi bizottság 14. ülése Bukarestben (1938). *Magyar Rendőr*, 13, 291.
- A nemzetközileg szervezett gonosztevők (1911). *Közbiztonság*, 1911. április 23. 223.
- A párizsi nemzetközi autó konferencia határozatai. *A Rend*, 1928. VIII. évfolyam 55, 1.
- A Rend*, 1926. VI. évfolyam, aug. 25.
- A zoppoti rendőrkongresszus és rendőr szakkiállítás. *A Rend*, 1924, 4(59), 1.
- Calcara, G. (2020). A transnational police network co-operating up to the limits of the law: examination of the origin of INTERPOL, *Transnational Legal Theory*, 11(4), 521–548.
- Deflem, M. (2002a). *Policing World Society, Historical foundations of International Police Cooperation*. Oxford University Press Inc.
- Deflem, M. (2002b). Technology and the Internationalization of Policing: A Comparative-Historical Perspective. *Justice Quarterly*, 19(3), 453–475. <https://doi.org/10.1080/07418820200095311>
- Deflem, M. (2005). History of the International Police Cooperation. In Miller, M. & Wright, R. (Eds.), *The Encyclopedia of Criminology* (pp. 795–798). Routledge.
- Dorning H. (1926). A berlini rendőri kiállítás. *A Rend*, 6(81), 1.
- Dorning H. (1937). *A bűnügyi rendőrség nemzetközi összeműködése*. Pallas.
- Dorning H. (1942). A bűnözés nemzetközi hálózata. In Borbély Z. & Kapy R. (Szerk.), *A 60 éves magyar rendőrség 1881–1941*. (pp. 167–170). Halász irodalmi és könyvkiadó vállalat. Hírek (1927). *Turán*, 3–4.
- Jäger, J. (2019). The Making of International Police Cooperation, 1880–1923. In Härter, K. et al. (Eds.), *The Transnationalisation of Criminal Law in the Nineteenth and Twentieth Century* (pp. 171–196). Vittorio Klostermann.
- Közbiztonság*, 1869. augusztus 22. 1.
- Kurian, G. (Ed.) (2006). *World Encyclopedia of Police Forces and Correctional Systems, Second Edition*. Thomson Gale.
- Külföldi rendőri tisztviselők Magyarországon. *A Rend*, 1926. VI. évfolyam szept. 4. 3. MTI Hírek. 1930. 05. 06.
- Nemzetközi konferencia Parisban. *A Rend*, 1926. VI. évfolyam szept. 4.
- Polizei-Führungsakademie (2002). *100 Jahre Bildungsarbeit in Der Polizei*. 43.
- Rendőr*, 1930. június 28. 499.
- Rendőr*, 1931. október 17. 663.
- Rendőr*, 1931. október 31. 682.

Sallai J. & Borszéki J. (2021). Egy megvalósítható utópia? Közös munkanyelv keresése a nemzetközi rendőri együttműködés kezdetén. In Csaba Z. & Zsámbokiné Ficskovszky Á. (Szerk.), *Tehetség, szorgalom, hivatás* (pp. 129–141). Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat. <https://doi.org/10.37372/mrttvpt.2021.1.9>

Suomen poliisilehti, 1930. május 31. sz.

Teljes eredménnyel zárult az antwerpeni rendőri világkongresszus (1930). *A Magyar Detektív*, 20, 3.

Tóth V. (1937). Európai rendőrség. *Magyar Rendőr*, 24, 30.

Tóth V. (1938). Egységes nyelv a közbiztonság nemzetközi vonatkozásaiban. *Magyar Rendőr*, 3, 56.

Alkalmazott jogszabályok

1881. évi XXI. törvénycikk a Budapest-fővárosi rendőrségről

130.000/1899. B. M. sz. rendelet

127.742/1925. B. M. sz. körrendelet

A cikkben található online hivatkozások

URL1: *Dorning Henrik*. <https://www.arcanum.hu/en/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/d-750BB/dorning-henrik-75291/>

URL2: *Vázlatok a finnugor őstörténet régészetéből*. <http://finnugor.elte.hu/?q=VJfgrregmo1>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Sallai J. & Borszéki J. (2022). A nemzetközi rendőri együttműködés kezdetei. *Belügyi Szemle*, 70(5), 983–1003. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.5.6>